אוֹ דִילְמָא, בְּמָקוֹם חֲזָקָה לֹא אֲמְרִינַן ׳מַה לִּי לְשַׁקֵּר׳, כיון שהחזקה מבררת לנו שהנתבע משקר בטענתו.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק: תָּא שְׁמַע, שנינו במשנה (ה.) שהתובע את חבירו לשלם את חלקו בבניית הכותל שעד גובה ארבע אמות, והלה טוען שפרע, הרי הנתבע בְּחֶזְקַת שָׁנָתָן, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא נָתַן. ויש לברר הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵימָא באופן שֶׁתְּבָעוֹ לְאַחַר זְמַן הפרעון, והיינו לאחר סיום בניית הכותל בגובה ארבע אמות, וְאָמַר לוֹ הנתבע ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּזְמַנִּי׳ – כשהסתיימה הבניה, אם כן פְּשִׁיטָא שנאמן הנתבע, כמבואר במשנה (שבועות לח:) שכל נתבע נאמן לומר שאינו חייב כלום. אֶלָּא לָאו – האם לא מדובר באופן דְּאמנם תבעו לאחר זמן הפרעון, וְאָמַר לֵיהּ הנתבע ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּתוֹךְ זְמַנִּי׳, וחידשה המשנה שהוא נאמן בטענה זו הגם שהיא נגד חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו, במיגו שהיה טוען שפרעו בזמנו, אַלְמָא, אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שיש חֲזָקָה אֲמְרִינַן ׳מַה לִּי לְשַׁקֵּר׳.

דוחה הגמרא: לעולם אין אומרים מיגו במקום חזקה, וְשַׁאנִי הָכָא, לגבי כותל, משום דְּכָל שָׁפָא וְשָׁפָא זְמַנֵּיהּ הוּא – כל שורת אבנים שנבנית בכותל, זמן פרעונה הוא בסיום בנייתה, וכשטען הנתבע שפרע לפני סיום בניית הכותל, זוהי טענת ׳פרעתי בזמני׳, ולכן הוא נאמן.

הגמרא מנסה להביא ראיה אחרת ממשנתינו: תָּא שְׁמַע, שנינו במשנה (שם), מַאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ, ואם בנאו האחד לבדו, וחבירו סָמַךְ לוֹ כּוֹתֶל אֶחָד כּוּ׳, חייב לשלם את חלקו בהוצאה של החלק הגבוה מארבע אמות, ואינו נאמן שפרע עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן, ויש לברר הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵימָא באופן שֶׁתְּבָעוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ, כלומר לאחר שסיים הנתבע את כותלו החדש, וְאָמַר לוֹ הנתבע ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּזְמַנִּי׳ – כשסיימתי את כותלי, אַמַּאי לֹא – מדוע אינו נאמן, הרי אדם נאמן שפרע בזמנו. אֶלָּא לָאו מדובר באופן דְּתבעו לאחר זמן הפרעון, וְאָמַר הנתבע ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּתוֹךְ זְמַנִּי׳ – לפני סיום בניית כותלי, וחידשה המשנה שאף שיש לו מיגו שהיה טוען שפרעו בזמנו, אינו נאמן, אַלְמָא, בְּמָקוֹם חֲזָקָה לֹא אֲמְרִינַן מַה לִּי לְשַׁקֵּר.

דוחה הגמרא: באמת יתכן שמיגו מועיל נגד חזקה, וְשַׁאנִי הָכָא, שאינו נאמן לטעון שפרעו בתוך זמנו אפילו במיגו, כיון דְּאין הכל בקיאים בדין זה, שאם סמך לו כותל אחר חייב לשלם, וְאָמַר הנתבע בליבו, מִי יֵימַר דְּמָחֲיְיבִי לִי רַבָּנָן, ואינו עשוי לשלם קודם שחייבוהו, אך בסתם חוב יתכן שנאמן במיגו נגד חזקה.

הגמרא מנסה להוכיח נידון זה ממשנה אחרת: אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי, תָּא שְׁמַע, שנינו בשבועות (לח:) האומר לחבירו מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, וְאָמַר לוֹ הנתבע בפני עדים ׳הֵן׳ – אכן חייב אני לך מנה, לָמָחָר או לאחר זמן אָמַר לוֹ התובע ׳תְּנֵהוּ לִי׳ – תן לי את אותו מנה שהודית שאתה חייב לי, אִם אָמַר לוֹ הנתבע ׳נְתַתִּיו לְךָ׳, נאמן ופָּטוּר מלשלם, אך אם אמר הנתבע ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי׳, אינו נאמן וחַיָּיב לשלם. ויש לברר מה החילוק בין הטענות, מַאי לָאו, שטענת ׳נְתַתִּיו לְךָ׳ היינו דְּאָמַר לֵיהּ ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּזְמַנִּי׳, ולכן הוא נאמן ופטור, וטענת ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי׳ היינו דְּאָמַר לֵיהּ ׳פְּרַעְתִּיךָ בְּתוֹךְ זְמַנִּי׳, וּבאופן זה קָתָנֵי במשנה שחַיָּיב הנתבע, ואף שיש לו מיגו שהיה אומר שפרעו בזמנו, והיה נאמן, אַלְמָא, בְּמָקוֹם חֲזָקָה שאין אדם פורע בתוך זמנו לֹא אֲמְרִינַן מַה לִּי לְשַׁקֵּר.

דוחה הגמרא: לֹא – אין להוכיח כן, ואין זה פירוש המשנה, אלא מַאי ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי׳, היינו שאומר הנתבע ׳לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם׳ ומעולם לא לויתי ממך, וחייב הנתבע משום דְּאָמַר מַר, כָּל הָאוֹמֵר לֹא לָוִיתִי ממך חוב זה, כְּאוֹמֵר לֹא פָּרַעְתִּי לך חוב זה דְּמֵי, שהרי אין אדם פורע חוב שלא לוה, וכיון שיש עדים שהודה שלוה, והודאתו שלא לוה נחשבת כהודאה שלא פרע, חייב. ואין לפשוט מכאן את הספק האם מיגו מועיל נגד חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו.

שנינו במשנה (ה.): ׳כותל חצר שנפל וכו׳, מארבע אמות ולמעלן אין מחייבים אותו, סָמַךְ לוֹ כּוֹתֶל אַחֵר אף על פי שלא נתן עליו את התקרה מְנַלְגְּלִין עָלָיו אֶת חֶבְלֵי כּוּ׳. הגמרא מבררת באיזה אופן הוא חייב לשלם הכל: אָמַר רַב הוּנָא, אף אם סָמַךְ רק לְפַלָּגָא – מול חצי מגובה הכותל היתה מארבע אמות, או מול מחצית אורכו, הרי זה כאילו סָמַךְ לְכוּלָּהּ – לכל הכותל, וחייב להשתתף בכל הוצאות בניית הכותל הראשון, שכיון שהתחזיל לבנות ודאי סופו לסיים ולבנות בנגד כל הכותל, ויתן תקרה מעל שני הכתלים. וְרַב נַחְמָן אָמַר, לְמַאי דְּסָמַךְ, סָמַךְ – כנגד החלק שסמך אליו את כותלו חייב לשלם, אבל לְמַאי דְּלֹא סָמַךְ, לֹא סָמַךְ, ואינו חייב לשלם עליו.

הגמרא מבארת שיש אופנים שלא נחלקו בהם: וּמוֹדֶה רַב הוּנָא, שאם צורת הבניה מוכיחה שאין כוונתו להמשיך בבניה, כגון בְּקַרְנָא וְלוּפְתָּא – חיבור שבקרן זוית, שהכותל שבנה מחובר לקרן זוית שבסוף ביתו, שהיה ביתו של ראובן צמוד מצד אחד לכותל שבין החצירות, והוסיף ראובן בקצה ביתו שבצד השני כותל קצר מול הכותל שהוסיף שמעון שמשלם רק על אותו חלק שהשתמש בו, לפי שאין בנין כזה עשוי להימשך, ולא מסתבר שימשיך לבנות בנגד כל הכותל. וּמוֹדֶה רַב נַחְמָן שחייב הבונה להשתתף בתשלום כל הכותל, באופן שמוכח שסופו לסיימו בנגד כל כותל חבירו, כגון בְּ׳אַפְּרְיָיזָא׳ – שבנה כותל שהוא אמנם נמוך מכותל חבירו, אך הניח על כל אורכו ׳אפריזא׳, קורת עץ עבה שעליה מניחים את קורות הרצפה לעליית גג, ומוכח שכוונתו להגביה את הכותל עד גובה עליית הגג שהוא עתיד לבנות, וישתמש בכל גובה הכותל של שותפו. וְכֵן בְּקִבְעָתָא דְּכִשּׁוּרֵי – שחצב ראובן בכותל שבנה חלונות קטנים, כדי לתחוב בתוכם את הקורות המשמשים כרצפה לעליית גג, ומוכח שכוונתו להגביה עוד את הכותל עד גובה עליית הגג.

שנינו במשנה (ה.) שאם בנה שמעון כותל גבוה מארבע אמות, אין ראובן צריך לשלם לו על החלק הגבוה יותר מארבע אמות, ולכן אם טוען ראובן ששילם ויש לו זכות להשתמש בו, עליו להביא ראיה לדבריו. מביאה בזה הגמרא דין נוסף: אָמַר רַב הוּנָא, אף אם כשבנה שמעון את הכותל עשה בראשו ׳בֵּי כַּוֵּי׳ – חלונות קטנים לכיוון חצר ראובן, כדי שיוכל ראובן לתחוב בהם קורות תקרה, וטוען ראובן שזו ראיה שכבר שילם את חלקו, שלולי זאת לא היה שמעון עושה זאת עבורו, לֹא הֲוֵי חֶזְקָה – אין זה ׳בחזקת שנתן׳, אלא חייב לשלם. וְאַהּ עַל גַּב דְּטָרַח שמעון וְעָבַד לֵיהּ הֵימְלֵבֵי – הניח נסרים עבים בצידי החלונות כדי להגן על ראשי הקורות מלחלוחית הכותל, עדיין אין זו ראיה ששילם לו ראובן את חלקו, משום דְּאָמַר לֵיהּ שמעון, אף שבאמת לא שילמת לי, אָמִינָא – אמרתי בליבי, שמא בעתיד תרצה לסמוך כותל אחר מול כותלי ולהניח עליהם תקרה, והקדמתי לעשות ׳בי כוי׳, דִּלְכִי פַּיְיסְתְּ לִי – כדי שבשעה שתפייסני בממון ואסכים לכך, לֹא לִיתְרַע אֲשִׁיתָאי – לא יתקלקלו יסודות הכותל בחציבת החלונות, אלא יהיו החלונות מוכנים עבורך.

הסוגיא הבאה עוסקת בענין ׳חזקת תשמישין׳, כלומר חזקה שיש לאדם בזכות השתמשות בנכסי חבירו. שאם ראובן משתמש בנכסי שמעון, ושמעון שתק, אין שמעון יכול לסלקו.

אָמַר רַב נַחְמָן, ראובן שסמך את קורות תקרתו על כותל שמעון, ושתק שמעון, הרי זו חזקה, ואין שמעון יכול לסלקו, אמנם אם אַחֲזִיק רק לִסמיכת הוּרְדֵּי – קורות קלות, לֹא אַחֲזִיק לִסמיכת כְּשׁוּרֵי – קורות כבדות, שאפשר שהסכים בעל הכותל לקורות הדקות, ולא לכבדות. אך אם החזיק מתחילה לְכְשׁוּרֵי, אַחֲזִיק לְהוּרְדֵּי, ויכול להחליף את הכבדות בקלות. ורַב יוֹסֵף חלק וְאָמַר, אף אם אַחֲזִיק לְהוּרְדֵּי, אַחֲזִיק לְכְשׁוּרֵי, ויכול להחליף את הקורות הדקות בכבדות, לפי שמסתבר שכשקנה בתחילה זכות להנחת קורות, קנה קנין גמור גם להנחת קורות כבדות. אִיכָּא דְּאָמְרֵי, אָמַר רַב נַחְמָן, אַחֲזִיק לְהוּרְדֵּי אַחֲזִיק גם לְכְשׁוּרֵי, ובן אם החזיק לְכְשׁוּרֵי אַחֲזִיק גם לְהוּרְדֵּי, והיינו כדברי רב יוסף בלשון הראשונה.

דין נוסף בהלכות ׳חזקת תשמישין׳: אָמַר רַב נַחְמָן, היו מי הגשמים שבגג ראובן נשפכים לחצר שמעון, ושתק שמעון, הרי החזיק ראובן בשימוש זה, ואם אַחֲזִיק לְנַטְפֵי – לטפטוף מי גשמים בחצר

המשך בעמוד צד

שמעון, אַחֲזִיק גם לְשַׁפְּכֵי – לשפיכת מים דרך מרזב, שרשאי לעשות מרזב מגגו לחצר שמעון, שאינו מוסיף בזה נזק לבעל החצר, ואדרבה, נוח לו שישפכו המים למקום אחד ולא יטפטפו לאורך כל חצירו. אך אם אַחֲזִיק לְשַׁפְּכֵי, לֹא אַחֲזִיק לְנַטְפֵי, שיתכן שהתרצה בעל החצר לשפיכת מים במקום אחד, ולא לטפטוף בכל החצר. וְרַב יוֹסֵף חלק ואָמַר, אֲפִילּוּ אַחֲזִיק לְשַׁפְּכֵי, אַחֲזִיק גם לְנַטְפֵי, ואף שהוא מוסיף על הזיקו, שכיון שהחזיק בשפיכת מים לחצר חבירו, רשאי לעשות זאת בכל אופן שירצה.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן, אַחֲזִיק לְשַׁפְּכֵי, אַחֲזִיק לְנַטְפֵי, וכן אם החזיק לְנַטְפֵי, אַחֲזִיק לְשַׁפְּכֵי. אֲבָל אם רוצה להחליף את גגו מקורות עץ לְצַרִיפָא דְּאוּרְבָּנֵי – לגג של צריף שמכסים אותו בענפי ערבה, לֹא, לפי שהטיפות הנוטפות מענפי הערבה סמוכות מאד זו לזו, ואין בעל החצר יכול להשתמש תחתיהם. וְרַב יוֹסֵף אָמַר, רשאי לעשות אֲפִילּוּ צְרִיפָא דְּאוּרְבָּנֵי. מסיימת הגמרא: עֲבַד רַב יוֹסֵף עוּבְדָּא – עשה רב יוסף מעשה בְּצְרִיפָא דְּאוּרְבָּנֵי, שהתיר לאדם לשנות את גגו מקורות עץ לענפי ערבה.

הגמרא עוברת לדון בדין אחר: אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, מַמְשָׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ

בְּבִירָה גְּדוֹלָה – בתוך בית גדול המחולק להרבה חדרים, מְשְׁתַּמֵּשׁ השוכר בְּזִיזֵיהָ – בווים היוצאים מהצד החיצוני של הכותל, לתלות חפצים, וּבְכַתָּלֶיהָ – להניח חפצים בחורים שבעובי הכותל בצידו החיצוני. ובכל אלו רשאי להשתמש עַד מרחק של אַרְבַּע אַמּוֹת מהחדר שהושכר לו, אף שחלק זה של הכותל שייך לחדר אחר שבבית. וְכן רשאי השוכר להשתמש בְּעוֹבְיֵי הַכּוֹתֶל של החדר, מלמעלה, להניח עליו חפצים, אך השימוש בעובי הכותל מותר רק בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהֱנוּ שהשוכר משתמש בו. אֲבָל בְּתָרְבֵּץ אַפַּדְנֵי – בגינה שמול הטרקלין שבבית, לֹא – אינו רשאי להשתמש בכתלי אותה גינה, לפי שמקום זה נעשה לנוי, ולא להכנס לתוכו ולהשתמש בו. הגמרא מביאה את דעת רב נחמן עצמו: וְרַב נַחְמָן דְּיָדֵיהּ – עצמו, חולק על הדין שהביא בשם רבה בר אבוה, וְאָמַר שרשאי להשתמש אֲפִילּוּ בְּתָרְבֵּץ אַפַּדְנֵי. אֲבָל מודה רב נחמן שבְּרִחְבָה שֶׁאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים – השטח המוקף מאחורי הבית, לֹא – אינו רשאי להשתמש. וְרָבָא חלק וְאָמַר שרשאי להשתמש אֲפִילּוּ בְּרִחְבָה שֶׁאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים.

הגמרא חוזרת לדון בענין 'חזקת תשמישין': אָמַר רָבִינָא, הַאי כְּשׁוּרָא דְּמַטַּלְתָּא – קורה שנועצים בכותל כדי לסכך על גבה, וסמכה על כותל חבירו, ושתק הלה בתחילה אך לאחר זמן תבעו שיסירנה, והמחזיק טוען שפייסו בממון והתיר לו לסומכה לעולם, ומוכיח כן ממה שלא מחה בו עד עתה, עַד תְּלָתֵין יוֹמִין – אם עדיין לא עברו שלושים יום מהנחת הקורה, לֹא חֲזָקָה, לפי שדרך האדם למחול על שימוש ארעי, שהוא סבור שלאחר זמן מועט יטלנו הלה משם, אך בָּתַר תְּלָתִין יוֹמִין – לאחר שעברו שלשים יום ללא מחאה, חֲזָקָה, ואין בעל הכותל יכול לתבעו להסירה. שמכך שלא מחה בו מוכח שאכן הרשה לו לסומכה. דין נוסף: וְאִי קורה זו, סוּכָּה דְּמִצְוָה הִיא של חג הסוכות, עַד שִׁבְעָה יוֹמִין של חג הסוכות לֹא חֲזָקָה, לפי שאדם מוחל על שימוש לצורך סוכה, ואינו מוחה, אבל בָּתַר שִׁבְעָה יוֹמִין, חֲזָקָה, שמכך שלא מחה בו להסיר קורתו, מוכח ששילם לו עבור זכות הנחת קורה לעולם. דין נוסף: וְאִי חַבְרֵיהּ בְּטִינָא – אם חיבר קורה זו בטיט, שבזה גילה דעתו שהוא מתכוין להשאירה לעולם, וראה זאת בעל הכותל ולא מחה בו, לְאַלְתַּר חֲזָקָה.

הגמרא דנה בבניית מחיצה בין שני גגות: אָמַר אַבָּיֵי, שְׁנֵי בָּתִּים בְּשְׁנֵי צִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, חייבים בעלי הבתים לעשות מחיצה בין גגותיהם, למנוע היזק ראיה, אמנם אין צורך שיעשו מחיצה שלימה, וגם אין להטיל את עשיית המחיצה רק על אחד, אלא זֶה עוֹשֶׂה מַעֲקֶה לַחֲצִי גָּגוֹ, וְזֶה עוֹשֶׂה מַעֲקֶה לַחֲצִי גָּגוֹ, ובונים אותם זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, אלא זה בצפון וזה בדרום, ובצירוף שניהם נמצאת מחיצה שלמה, וּמַעֲדִיף – ומוסיף כל אחד קצת יותר מחצי מחיצה, שאם לא כן יוכל כל אחד מהם לראות לגג חבירו כשיעמוד בקצה מחיצתו.

מקשה הגמרא: מַאי אִירְיָא – למה אמר אביי את דינו דווקא בשני בתים בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, הרי אֲפִילּוּ אם היו הבתים בצידי רְשׁוּת הַיָּחִיד, נַמִּי – גם כן צריכים לעשות מחיצה. מתרצת הגמרא: רְשׁוּת הָרַבִּים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ – הוצרך אביי לחדש את דינו, מַהוּ דְּתֵימָא שבגג בית העומד ברשות הרבים אין טענת היזק ראיה, דַּיְנִימָא לֵיהּ – שיכול כל אחד לומר לחבירו, סוֹף סוֹף, אף אם אבנה מחיצה אינך יכול לעשות בגגך תשמיש צנוע, דְּהָא בָּעֵית לְאַצְטְנוּעֵי – שהרי צריך אתה להצטנע מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים. קָא מַשְׁמַע לַן אביי, שאף על פי כן יכול לתובעו לעשות מחיצה, משום דְּאָמַר לֵיהּ, הָרַבִּים, רק בִּימָמָא חָזוּ לִי – רק ביום הם רואים אותי, אך בְּלֵילְיָא לֹא חָזוּ לִי – בלילה אינם רואים אל גובה הגג מפני החשיכה, ואילו אַתְּ, בֵּין בִּימָמָא בֵּין בְּלֵילְיָא חָזֵית לִי. אִי נַמִּי – עוד יכול לטעון, רַבִּים, כִּי קָאֵימְנָא – רק כשאני עומד חָזוּ לִי, כִּי יָתְבְנָא – אך כשאני יושב, לֹא חָזוּ לִי, ואילו אַתְּ חָזֵית לִי בֵּין כִּי קָאֵימְנָא בֵּין כִּי יָתְבְנָא. ועוד יכול לטעון, רַבִּים, כִּי מְעַיְּינוּ – רק כאשר הם מעיינים ומביטים בכוונה אל תוך הגג חָזוּ לִי, אך כִּי לֹא מְעַיְּינוּ אלא עוברים כדרכם לֹא חָזוּ לִי, ואילו אַתְּ, אפילו מַמִּילָא – בלא עיון נַמִּי חָזֵית לִי, ומחמת סברות אלו עליך לעשות מחיצה.

הגמרא דנה בעיקר דינו של אביי: אָמַר מַר, זֶה עוֹשֶׂה מַעֲקֶה לַחֲצִי גָּגוֹ וְזֶה עוֹשֶׂה מַעֲקֶה לַחֲצִי גָּגוֹ, זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, וּמַעֲדִיף. מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא שכל אחד עושה רק חצי מחיצה, ואין אחד מהם חייב לבנות את כולה. מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא, דְּקָרִים חַד מְנֵיהוּ, וְעָבֵד – שקדם אחד מהם ועשה חצי מחיצה בחלקו, מַהוּ דְּתֵימָא, נֵימָא לֵיהּ אִידָךְ – היינו סבורים שיכול חבירו לטעון לו, שְׁקוֹל אוּזְינָקָא – טול ממני חצי מהוצאותיך, וְעַבְדֵיהּ אַתְּ כּוּלֵּיהּ – ועשה את כל המחיצה בחלקך, שאיני רוצה לטרוח אחר פועלים למלאכה מועטת של חצי מחיצה, קָא מַשְׁמַע לַן שאין טענתו מתקבלת, דְּאָמַר לֵיהּ חבירו, אַתְּ, מַאי טַעְמָא לֹא עָבַדְתְּ – מדוע לא קדמת ובנית את הכל בחלקך, בודאי מִשּׁוּם שאתה חושש דְּמֵיתְרַע אֲשֵׁיתָךְ – שיתקלקלו יסודות ביתך מכובד המחיצה, אֲנָא נַמִּי – אף אני חושש דְּמֵיתְרַע לֵיהּ אֲשֵׁיתָאי – שיתקלקלו יסודות ביתי ואיני רוצה לבנות את כולה, ולכן כל אחד בונה בחלקו חצי מחיצה.

דין נוסף בהלכות מחיצה שבין שתי רשויות: אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, שתי בתים הנמצאים במעלה ההר, ויש גַּג של אחד הַמְסוּיָּד בגובהו לַחֲצַר חֲבֵירוֹ, עוֹשֶׂה לוֹ בעל הגג לבדו מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת, כדי שלא יזיק בראייתו לבעל החצר. אֲבָל בֵּין גַּג לְגַג, לֹא – אין חיוב לעשות מחיצה, כיון שאין רגילים להשתמש בו תמיד, וכשמשתמש בו יכול להזהר משכניו, ואין בגג משום היזק ראיה. וְרַב נַחְמָן דְּיָדֵיהּ [–עצמו] אָמַר, אמנם בין גג לגג אֵינוֹ זָקוּק לְמחיצה של אַרְבַּע אַמּוֹת, שאין היזק ראיה בגג, אֲבָל זָקוּק הוא לְמחיצת עֲשָׂרָה טפחים.

מבררת הגמרא: לְמַאי נצרכת מחיצת עשרה, אִי לְהֵיזֵק רְאִיָּה, וסובר רב נחמן שגם בגג יש היזק ראיה, אם כן אַרְבַּע אַמּוֹת בְּעֵינָן, ולא די בעשרה טפחים. וְאִי מחיצת עשרה עשויה לְעִנְיַן 'נִתְּפָּם עָלָיו כְּנֶגֶד' – שאם יעבור אחד לרשות השני יהיה ניכר שלשם גניבה נכנס, ולא יוכל לומר שנכנס בטעות, אם כן בְּמִסְיְפָא בְּעַלְמָא סָגְיָא – די לתקוע שם יתדות נמוכים, שאם יעבור אותם יהא ניכר שכוונתו לגנוב. וְאִי מטרת המחיצה לְגַדְיִים וּטְלָאִים שלא יעברו, בהנחת מחיצה 'כִּבְכֵי שֶׁלֹּא יְזַדַּקֵּר בְּבֵת רֹאשׁ' סַגִּי – די להעמיד קנים במרחק פחות משלשה טפחים בין זה לזה, ששוב אין הגדי יכול לעבור בריווח. מתרצת הגמרא: לְעוֹלָם, מטרת המחיצה לְ'נִתְּפָּם עָלָיו כְּנֶגֶד', ולא די בְּמִסְיְפָא, כיון דְּמַצֵּי מְשַׁתַּמֵּיט לֵיהּ – יכול להשתמט ולומר שלא נכנס לשם גניבה אלא [אָמַר, מְמַצְוֵרי קָמְמַצֵּירְנָא – רציתי למדוד את שטח הגג ולבן פשטתי ידי לחלקך], ואילו בְּמִחְיצַת עֲשָׂרָה לֹא מַצֵּי מְשַׁתַּמֵּיט לֵיהּ.

מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, אִם הָיָה חָצֵרוֹ לְמַעְלָה מִגָּגוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אֵין נִזְקָקִין לוֹ – אין בעל החצר חייב במחיצה, שאין היזק ראיה לגג. מַאי לַאו, אֵין נִזְקָקִין לוֹ כְּלָל, ואף לא למחיצת עשרה. דוחה הגמרא: לֹא, אֵין נִזְקָקִין' היינו לְמחיצת אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל נִזְקָקִין לְמחיצת עֲשָׂרָה.

הגמרא דנה במחיצה שבין שתי חצירות שאין גובהן שוה, ומחמת כן גובה המחיצה הוא יותר מארבע אמות: אִיתְּמַר – נאמר בבית המדרש, שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת הבנויות זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וחצר אחת גבוהה מעט מהחצר השניה, וצריכים שניהם לבנות מחיצה למנוע היזק ראיה, אָמַר רַב הוּנָא, תַּחְתּוֹן בּוֹנֶה לבדו מַכְּנֶגְדּוֹ – מגובה חצירו וְעוֹלֶה בבנייתה עד קרקעית העליון, וכשמגיע לקרקע העליון, הָעֶלְיוֹן בּוֹנֶה עמו מִכְּנֶגְדּוֹ – מגובה חצירו, וְעוֹלֶה עד ארבע אמות מעל קרקעו. וְרַב חִסְדָּא חלק וְאָמַר, עֶלְיוֹן מְסַיֵּיעַ לתחתון אף מִלְּמַטָּה, וּבוֹנֶה עמו את המחיצה כולה, כיון שגם הוא חייב בבניית מחיצה, וכדי שתתקיים המחיצה יש לבנותה מלמטה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, לֹא יֹאמַר הָעֶלְיוֹן, יבנה התחתון לבדו מכנגדו עד גובה קרקעי, וַהֲרֵינִי בּוֹנֶה רק מִכְּנֶגְדִּי וְעוֹלֶה עד ארבע אמות, אֶלָּא מְסַיֵּיעַ לתחתון מִלְּמַטָּה, וּבוֹנֶה, והיינו כדברי רב חסדא. מביאה הגמרא את סיום הברייתא: וְדִין זה הוא רק בשתי חצירות שוות, אבל אִם הָיְתָה חֲצֵרוֹ של האחד לְמַעְלָה מִגָּגוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אֵינוֹ זָקוּק לוֹ – אין בעל החצר חייב במחיצה כלל, שאין היזק ראיה לגג.

הגמרא עוברת לדון בדין שותפים בבית שנפל: חֲנָהוּ בֵּי תְּרֵי דַּהֲווּ

המשך בעמוד צד

1 דְּיִירֵי – מעשה בשנים שגרו בבנין אחד, חַד הֲוָה דַּיִּיר עִילָּאי – אחד
2 גר בדירה העליונה, וְחַד הֲוָה דַּיִּיר תַּתָּאי – ואחד בדירה התחתונה.
3 (אִיתְּבַם) [אִיתְּכַם] תַּתָּאי – שקעה הדירה התחתונה באדמה, וכדי
4 להכנס לתוכה היה בעליה צריך להתכופף. אָמַר לֵיהּ תַּתָּאי

5 לְעִילָּאי, תָּא וְנִבְנְיֵיהּ – בא נסתור את הבנין כולו ונבנה אותו מחדש
6 כדי שאוכל לגור בדירתי. אָמַר לֵיהּ העליון, אֲנָא, שַׁפִּיר קָא דָּאֲמִרְנָא
7 – אני גר בביתי בטוב, שביתי לא ניזוק משקיעת הבנין,